

A manysi föld és költője

Juvan Sesztalov újabb költői terméséről

Nyelvi atyafiságunk legközelebb eső tagja a vogul néven is ismert, mintegy hatezres létszámú manysi nép ma is az Urálon túl, az Ob és mellékfolyói vidékén éli őseinél kényelmesebb és emberibb, de még mindig férfias helytállást, keménységet és szívósságot követelő életét. A jobb fegyverek, eszközök birtokában, a biztonságosabb lét tudatában sem felejtkeznek meg hagyományaikról, a betűk ismerete, a rádió és a repülőgép nem szakítja el a honmaradókat, de a tanulni messzire indulókat sem a föld, a múlt, az ősök értékes örökségétől. A hótalpon sikló, csapdáit vizsgáló magányos vadász, az ingatag sajkán hosszú útra induló halász, a gyorsan elröppenő nyár sovány, de zamatos bogyótermését gyűjtögető s nemegyszer medvével is találkozó asszony vagy a még nomád, rénszarvasokkal bíbelődő pásztor körülményei között helyük és funkciójuk van a mondáknak, meséknek, daloknak; bátorítanak, kedvre derítenek, tanácsot adnak, szórakoztatnak, a közösség üzenetét hozzák az irdatlan nagyságú területeken egyedül bolyongónak. S a gyermekével nagyon magára utalt anya a reménytelenül hosszú és csikorgóan hideg éjszakákon rege vagy dal fogytán sokszor improvizálni kénytelen, s nyugtalan csemetéje csitítgatása közben nem is sejti, hogy felnövekvő kicsije kifogyhatatlan ihletést kapott az anyai szóból.

A Nagyvilág olvasói előtt már nem ismeretlen JUVAN SESZTALOV (a folyóirat 1959. 11. száma mutatta be) legújabb, lebilincselően szép, prózát lírával ötvöző, tulajdonképpen meghatározhatatlan műfajú életképekből-arcképekből-émlékekből-hangulatokból egybekerekedő költői produkciója tárja így elénk a manysi tájat és népet, a medve- és hősénekek szülőföldjét, észak zord szépségű, szikrázó fagyú világát.

A leningrádi főiskolát végzett, mindössze harminc esztendő, de már közel tucatnyi verses kötetet maga mögött tudó fiatal poéta-újságíró lelkében élve-él minden szép és nemes, ami kis népének sajátja. Az anyanyelv és a folklór, a gondolkodásmód, a megfogalmazott álmok és vágyak mellett szereti és ismeri a manysi földet és embert, a hétköznapi munkáját, használati tárgyait, jellegzetes kis eseményeit, az ünnepek rendjét, szokásait, s mindezeket együtt magas rendű irodalommal lényegítve mutatja be, teszi közkincsé vallomásszerű, feltétlen hitelű írásában, *Az ösvény kék szele* című kisregényében.

A gyermekkor felerősödő emlékeihez újabb utazások, hazalátogatások adják a felhangokat: történetek, esetek, énekek szülők, rokonok s öregek ajkáról és régi, porosodó gyűjtések lapjairól kiegészülve, felfrissülve, magasabb röptőt kapva kezdenek új életet. Egyik versében költészetét kis máglyához, őrtűzhöz hasonlítja, mely még csak épp hogy lángra kapott, de a vidáman fellobogó lángnyelvek élnek s csevegnek. Időközben hazánkban is megfordult, megismerte Reguly és Munkácsi nagy értékű, manysi nyelvemlékszámba menő anyagát. Emberileg, költőileg mélyebbé, igényesebbé, tudásban, tájékozottságban alaposabbá válva írja meg ez ideig legnagyobb terjedelmű, legösszetettebb alkotását. „Az ösvény kék szele” orosz nyelven két és fél milliós példányszámban jelent meg 1966-ban, komoly elismerést aratva. A lírai kisregény sikere egyben diadala a maroknyi manysi népnek is, melyhez való kapcsolatáról a költő így vall: „Szívem édesanyám szívében született, az övé pedig Miszne (a jóság, a szépség és a hűség tündére a manysi népköltészetben) szívében. Miszne szíve a nép szívében lett, a nép szíve pedig a hazáiban.”

A magyar olvasók rokonszenvét és figyelmét feltétlenül megnyerő műve mellett osztatlan érdeklődést kelthet megelőző verseskötete is. 1965-ben jelent meg *Az ébredés éneke*, az őshazában rekedt magyarok felkeresésére indult Julianusról írt nagy elbeszélő költeménye: nemcsak szép gesztus a nagyobb rokonkép, a magyarok felé, hanem bizonyítéka történeti kérdések iránti fogékonyságának is. Egyre fejlődve, költői erőben, lehetőségekben gyarapodva, a nagy vállalkozások szüneteiben a tiszta líra hív pihenőre. Dalai a szülőföldről szólnak, a Szoszva partjára csábítanak, s a manysi táj ezer hangját, színét, illatát, hangulatát árasztják a manysi népdal hangján:

*Honnan jössz, hova szállsz,
Hegyes szárnyú fecske?
Fehérmellű ladik,
Te meg hova nyargalsz?
Kicsoda evez ott
Nyír fa-evezővel?
Kinek fehér ünge
Libeg a kék szélben?*

*Csillogó vízcseppek
Hullnak a lapátról,
Csillogó szem tüze
Gyújtja fel a szívet.
Szikrázik a Szoszva,
Mellem is melegszik –
Az a vidám fecske
Szívemből repült ki.*

(Fecske)

*Csónak, mért nem vagy kikötve?
Mért jársz a parttól messze?
Mért viszed a szeretőmet?
Már én magamra maradtam –*

*Császárfajd-magas asztalnál
Későig velem maradtál.
Hallgattam, amit beszéltél,
Hallgattam, amit hallgattál.*

*Csúcsos tetejű házamban
Hányszor ültünk ketten együtt!
Hűségesen várt az asztal:
Császárfajdnál nem magasabb.*

*Most a parton... csak a parton.
Pusmog a víz, cseveg, csattog,
De nem értem úgy mint máskor,
Nincs fejem, hogy rá figyeljek.*

*Ülök mint fenyőfatuskó –
Szél repítne: üt-ver, paskol.
Hív a víz is, hogy repüljek,
Vagy, hogy benne elmerüljek.*

(Vízparton)*

A dalt ballada váltotta fel, hogy majd átadja helyét újabb mondáknak, meséknek, s a csak tiszta forrásból merítő költő így kerül egyre közelebb az igaz, nagy költészet csúcsaihoz.

Sesztaovról később kiadott antológiáimban, tanulmányaimban többször is írtam, számos versét közöltem, méltattam. Napjainkban talán ő a kis lélekszámú nyelvrokonok irodalmának legismertebb képviselője Magyarországon.

* Képes Géza fordításai.